

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

1/2019

ročník/volume 29

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

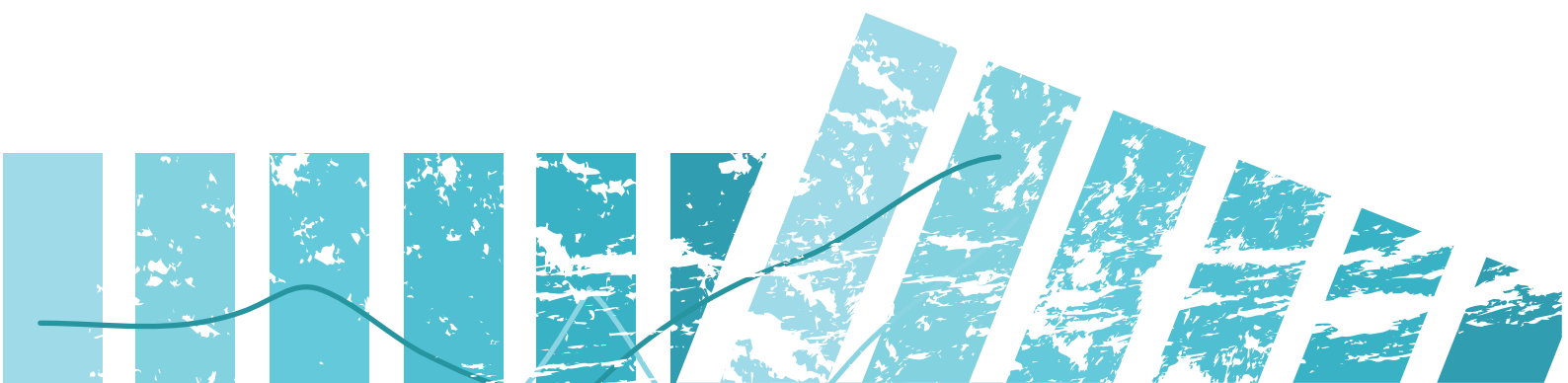
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 4

Typ článku/Type of article: vedecký článok/scientific article

Strany/Pages: 54 – 57

Dátum vydania/Publication date: 15. január 2019/January 15, 2019

Informatívny článok/Informative article

MOŽNOSTI ZOSTAVENIA SATELITNÉHO ÚČTU MIMOVLÁDNEHO NEZISKOVÉHO SEKTORA

POSSIBILITIES FOR THE COMPILATION OF THE SATELLITE ACCOUNT ON NON-GOVERNMENTAL NON-PROFIT SECTOR

Neziskové inštitúcie sú v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii (ďalej len „ESA 2010“) súčasťou národných účtov. ESA 2010 pozná a definuje okrem neziskových inštitúcií aj tzv. satelitné účty, podľa ktorých sa podľa paragrafu 22.02 ESA 2010 „vytvárajú alebo upravujú tabuľky a účty v ústrednom rámci, aby plnili potreby týkajúce sa špecifických údajov“ [1]. Príkladom iných satelitných účtov s medzinárodnými usmerneniami, alebo zaradené do programu na prenos údajov rámci EÚ, je aj satelitný účet za neziskové inštitúcie [1]. Štatistický úrad Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“) pravidelne produkuje pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky Satelitný účet kultúry a kreatívneho priemyslu, pre Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky Satelitný účet cestovného ruchu Slovenskej republiky a pre účely Európskeho štatistického systému Satelitný účet zdravia a Satelitný účet sociálnej ochrany.

ESA 2010 dáva členským štátom možnosť, zatiaľ nie povinnosť, zostaviť satelitný účet aj za neziskové inštitúcie. Dostupné údaje za neziskový sektor neposkytujú špecifické údaje, ktoré na svoje účely požadoval Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „Úrad splnomocnenca“), ktorý pôsobí pod Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu Úrad splnomocnenca požiadal ŠÚ SR o participáciu na tvorbe Štúdie uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu mimovládneho neziskového sektora (ďalej len „štúdia“). Tvorba štúdie bola jednou z úloh vlády SR s termínom realizácie do konca decembra 2017.

V procese tvorby štúdie bol ŠÚ SR najrelevantnejšou inštitúciou, ktorá dokáže zanalyzovať mimovládny neziskový sektor a posúdiť realnosť zostavenia takéhoto satelitného účtu v nadväznosti na požiadavky Úradu splnomocnenca, keďže v rámci svojich štatistických zisťovaní realizovaných v zmysle Programu štátnych štatistických zisťovaní disponuje štatistickými údajmi aj za organizácie mimovládneho neziskového sektora. ŠÚ SR sa navyše stotožnil s tým, že občianska spoločnosť je dôležitým pilierom demokracie v spoločnosti. Občiansky, mimovládny, či neziskový sektor je vytváraný rôznorodými slobodnými aktivitami občanov, ktoré sú nezávislé od verejnej moci a ktorých účelom nie je dosahovanie, ale realizácia určitého záujmu [3].

Sektorový účet za neziskové inštitúcie v rámci národných účtov sa satelitným účtom rozšíri o ďalšie charakteristické ukazovatele neziskových inštitúcií. Takéto rozšírenie umožní poskytnúť ucelené údaje o ekonomike neziskového sektora vrátane rôznych štruktúrnych ukazovateľov, ako napríklad údaje za dobrovoľníkov, členov, zamestnancov a pod.

Výsledný satelitný účet za mimovládne neziskové organizácie by poskytol informácie o ekonomických aj sociálnych prínosoch neziskového sektora v kontexte súčasného stavu a vývojových trendov občianskej spoločnosti. Hlavným cieľom

a prínosom zostavenia satelitného účtu je spoznanie neziskového sektora z rôznych perspektív a zároveň sa vytvoria predpoklady pre dlhodobé a systematické sledovanie kľúčových aspektov fungovania neziskového sektora a občianskej spoločnosti [2].

Vypracovanie samotnej štúdie dáva odpoveď, či je vôbec možné zostaviť takýto satelitný účet, a ak áno, tak za akých podmienok. Financovanie jeho zostavenia na pravidelnej báze zostáva na rozhodnutí vlády SR.

Problematika neziskového sektora a jeho pochopenia naráža na rôzne definície a prístupy k neziskovému mimovládnenému, prípadne tretiemu sektoru. Takisto pojem satelitný účet a metodika jeho zostavenia sú spomínané v rôznych metodikách, ako ESA 2010, ale aj v Systéme národných účtov 2008, Príručke o neziskových inštitúciách v systéme národných účtov, prípadne v príručke Satelitný účet neziskových a príbuzných inštitúcií a dobrovoľníckej práce a v ďalších.

Štúdia je rozdelená na štyri základné časti, ktoré postupne analyzujú vyššie uvedenú problematiku. Štruktúra mimovládneho neziskového sektora, ako aj sledované ukazovatele sa zvolili v zmysle potrieb Úradu splnomocnenca. Výsledný satelitný účet by tak okrem potrieb ŠÚ SR napomáhal najmä napĺňaniu cieľov Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti a mapovaniu mimovládneho neziskového sektora v kontexte jeho sociálno-ekonomického prínosu.

Cieľom a výsledkom štúdie nebolo zostavenie samotného satelitného účtu, alebo vypracovanie metodiky jeho zostavenia, ale spracovanie niekoľkých variant zostavenia satelitného účtu mimovládneho neziskového sektora, vrátane ich nákladovej náročnosti. Jednotlivé varianty rôzne napĺňajú obsahové požiadavky Úradu splnomocnenca na satelitný účet a nepokrývajú všetky možnosti jeho zostavenia, ale poukazujú na realizovateľnejšie varianty.

Satelitný účet v zmysle štúdie tak, ako je definovaný inštitucionálnymi jednotkami na základe špecifikovaných právnych foriem a ukazovateľmi, ktoré budú za nich zisťované, nie je satelitným účtom v zmysle medzinárodných metodík pre potreby ŠÚ SR a pre jeho štatistiky, najmä v zmysle metodiky ESA 2010. Napriek uvedenému, ŠÚ SR má záujem rozvíjať mapovanie neziskového sektora, ktorý bol zatiaľ opomínaný a je schopný využiť získané údaje aj pre svoje potreby. Pri tvorbe satelitného účtu, totižto aj metodiky povoľujú odklon od základného rámca. To znamená, že ŠÚ SR je schopný na základe svojich zisťovaní zostaviť základný satelitný účet, ktorý splní požiadavky medzinárodných metodík a na národnej úrovni vytvorí akýsi podúčet, ktorý vychádza z tohto základného rámca, najmä údajovou základňou bude koncipovaný širšie, a zároveň naplní aj požiadavky Úradu splnomocnenca.

Tabuľka č. 1: Varianty zostavenia satelitného účtu mimovládneho neziskového sektora

Variant	Opis	Náklady
0. variant	poskytnutie štatistických a administratívnych zdrojov za vybrané právne formy organizácií	Žiadne
1. variant	poskytnutie postupnosti bežných účtov za sektor neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam v zmysle metodiky ESA 2010	Žiadne
2. variant	postupnosť bežných účtov v zmysle metodiky ESA 2010 za požadovaný súbor inštitucionálnych jednotiek	7 058 € za jednorazové zostavenie satelitného účtu
3. variant	rozsah požadovaných údajov sa doplní do štatistického zisťovania a Úrad splnomocnenca ich spracuje vo vlastnej réžii	18 663 € za rozšírenie zisťovania
		36 530 € za každoročné zisťovanie
4. variant	satelitný účet v zmysle požiadaviek Úradu splnomocnenca	42 370 € jednorazové náklady na prípravu zisťovania
		náklady na zber a spracovanie podľa veľkosti výberovej vzorky: 10 % - 42 706 € 20 % - 52 359 € 30 % - 61 959 €

Zdroj: Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu mimovládneho neziskového sektora

ŠÚ SR si uvedomuje dôležitosť výskumu neziskového sektora a občianskej spoločnosti, ktorá vychádza z Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku do roku 2020, ku ktorej vláda SR schválila akčný plán na roky 2017 – 2018 (uznesenie 105/2017 zo dňa 1. 3. 2017), a preto pristúpil k spolupráci na národnom projekte „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“, ktorý bude financovaný z operačného programu Efektívna verejná správa. Partnerom projektu, ktorý realizuje úrad splnomocnenca je okrem ŠÚ SR aj Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a participovať budú aj ďalšie rezorty. Hlavným cieľom projektu je kvalitnejšia tvorba verejných politík prostredníctvom získavaných relevantných dát a informácií o celej občianskej spoločnosti. [4]

Projekt sa skladá zo 4 komplexných aktivít:

1. Výskum sociálno-ekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov vývoja v občianskej spoločnosti a tvorba odporúčaní pre tvorcov verejných politík
2. Pilotná tvorba verejných politík
3. Tvorba návrhov na úpravu Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov
4. Tvorba návrhu na zavedenie Satelitného účtu tretieho sektora [4]

Tvorba štúdie bola prvým krokom k realizovaniu štvrtej aktivity národného projektu, ktorej hlavným riešiteľom bude ŠÚ SR.

LITERATÚRA

- [1] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii, ESA 2010. Eurostat, 2013. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>; cit-online [8. 10. 2018]
- [2] Štúdia uskutočniteľnosti zostavenia satelitného účtu za mimovládne neziskové organizácie. Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2017. Dostupné: http://www.minv.sk/?ros_vyskum_spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana; cit-online [8. 10. 2018]
- [3] Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: http://www.minv.sk/?ros_rozvoj-os; cit-online [8. 10. 2018]
- [4] Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dostupné: http://www.minv.sk/?ros_vyskum; cit-online [8. 10. 2018]

Ing. FRANTIŠEK BERNADIČ
Ing. MARTA HAŠKOVÁ

Autor je podpredsedom Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Autorka pôsobí v Konfederácii odborových zväzov, je bývalou zamestnankyňou Štatistického úradu Slovenskej republiky.